

3. Нікітченко В.В. Специфіка правового регулювання діяльності адвокатури в Україні / В.В. Нікітченко URL: https://scholar.google.com.ua/citations?user=W5SxJwAAAAJ&hl=uk#d=gs_md_citad&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Duk%26user%3DW5SxJwAAAAJ%26citation_for_view%3D-W5SxJwAAAAJ%3Au-x6o8ySG0sC%26tzm%3D-120

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**

Нагорна Ю.І.

студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»

ФЕНОМЕН ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ АДВОКАТА

Дослідження професійної деформації правосвідомості адвокатів на даному етапі розвитку правової держави є досить складним і водночас актуальним питанням, вирішення якого викликає досить значний інтерес не лише в теоретичному, але й практичному значенні. Феномен професіоналізації особистості адвоката – це складне та багатоаспектне соціально-правове та психологічне явище, яке вимагає негайного детального дослідження.

Слід зазначити, що на законодавчому рівні, на жаль, не закріплено визначення поняття «професійних відхилень», зокрема й у діяльності адвокатів, що безумовно породжує певну низку проблем, зокрема щодо розуміння самого визначення. Детальне пояснення даного феномена можна знайти у юридичній літературі.

Професійна деформація (від лат. *deformatio* – скривлення, зміна форми) – це унікальне соціально-психологічне явище, в основі якого лежить поява в особи певних психологічних змін, які можуть спричинити значний вплив на належне та якісне виконання професійних обов'язків, а також діяльності загалом [2, с. 124].

Розглядаючи поняття «професійної деформації правосвідомості адвоката», під ним слід розуміти складний соціально-правовий феномен, який характеризується зміною її стану, зокрема у її носіїв формується певна сукупність поглядів, ідей, почуттів, знань та настроїв, що викривлено відображають юридичну дійсність, а також висвітлюють негативне ставлення до сучасної правової системи, чинного законодавства та ін.

Досліджуючи підстави виникнення професійної деформації особистості адвоката, слід зазначити, що його діяльність здійснюється переважно у складних, з огляд на психологічні та моральні чинники, умовах, у конфліктному середовищі, де немало різноманітних спокус [3, с. 42]. Зокрема виділяють об'єктивні та суб'єктивні фактори, котрі детермінують професійну деформацію особистості. Серед об'єктивних чинників можна виділити: умови виконання професійних обов'язків, зміст спілкування та професійної діяльності, а також фактори, що безпосередньо пов'язані із соціальним макросередовищем. До суб'єктивних чинників належать: віковий показник, характер професійних відносин, індивідуальні психологічні особливості, необхідність ідентифікації свого внутрішнього світу з особистістю клієнта задля кращого розуміння та вирішення справи та ін. Виділяють також проміжну, міжосьову ланку факторів, що носять назву «об'єктивно-суб'єктивні». До їх переліку віднесено систему та організацію професійної діяльності адвокатів.

Особливість роботи адвоката носить не лише позитивні аспекти, серед яких можна виділити підвищення професіоналізму, але негативні, які впливають на особистість адвоката. За умов, якщо в адвоката відсутній достатній рівень психологічної та моральної стійкості, негативні елементи стають тими істотними факторами, що можуть призвести до змін.

Професійна деформація правосвідомості адвоката може носити як епізодичний, так і постійний характер, як поверхневий, так і глобальний характер. Також вона може простежуватися у манері спілкування, професійному жаргоні, формі поведінки і навіть у зовнішньому вигляді адвоката. Тобто професійна деформація адвоката – це найчастіше небажані зміни, перетворення в особистості фахівця, які значно впливають на його професійну діяльність та життя загалом.

Слід погодитися із твердженням, що найчастіше та найпростіше професійній деформації піддаються саме представники професій «людина-людина», адже особливістю таких занять є саме взаємодія між людьми під час спілкування з ними. Адвокатська діяльність як яскравий представник даної категорії не є виключенням. Тому навіть на початкових етапах професіоналізації адвоката може настати момент, коли подальший розвиток та індивідуалізація діяльності просто неможлива докорінного перелому нормативно схваленої діяльності.

З огляду на весь вище викладений матеріал можна виокремити такі форми професійної деформації правосвідомості адвоката: 1) зловживання службовим становищем, владними повноваженнями, завищена самооцінка та самовпевненість у власних рішеннях та діях, навіть якщо вони є неправомірними; 2) корумпованість; 3) некомпетентність, яка може виражатися у невмінні вислухати проблему клієнта та недостатній рівень знань для надання правової допомоги; 4) «правовий нігілізм», який

проявляється в ігнорування законодавства, тлумаченні норм законів та підзаконних нормативно-правових актів на власний розсуд; 5) перевищення посадових обов'язків; 6) безвідповідальність, яка виражається у розголошенні професійної таємниці, а також порушення присяги; 7) грубість, яка є причиною приєднання до кримінальної субкультури, а саме засвоєння та застосування кримінального жаргону; 8) надмірний кар'єризм та встановлення власних інтересів на сходінку вище, ніж потреби та інтереси клієнта; 9) «спрощення ділового спілкування», яке простежується у зниженні рівня комунікативних навичок та культури поведінки, зокрема звернення до осіб на «ти» та ін. [4, с. 427]. Слід акцентувати увагу на тому, що даний перелік не є вичерпним, що чітко вказує на масштабність цієї проблеми та необхідність її вирішення.

Тобто, є всі підстави для того, аби стверджувати, що багаторічне виконання одноманітних професійних обов'язків, постійна перенапруга, втома, певна відповідальність перед кожним клієнтом можуть спричинити професійну деформацію правосвідомості адвоката та встановити психологічні бар'єри.

Необхідність вирішення цієї проблеми досить гостро стоїть у сучасній правовій сфері. Задля оптимізації та скорочення випадків професійної деформації особистості адвоката пропонуються такі заходи, зокрема:

1) *психологічне навчання адвокатів*, в основі якого лежить ознайомлення адвоката з ознаками професійної деформації. Це допоможе розпізнати та ліквідувати ще на первинних етапах діяльності. Вислів «попереджений – значить озброєний» точно відбуває усю суть даного способу;

2) *зміна роду діяльності в неробочий час* допоможе не лише заспокоїтися та подолати втому, але й впорядкувати свої думки та згодом знайти правильне рішення справи;

3) *проведення тренінгів з професійного та особистісного розвитку адвокатів*. Саме такий засіб надасть можливість представникам даної професії під час роботи в групах не лише побороти тимчасові труднощі, розібратися із внутрішніми неузгодженнями, але й також значно підвищити рівень свої психологічної та професійної компетентності;

4) *проведення психологічної діагностики та індивідуальних консультацій адвокатів* допоможе визначити стадію емоційного вигорання та скласти чіткий план дій щодо подолання даної проблеми;

5) *вирішення завдань за допомогою творчого підходу*. Такий підхід дозволить знаходити відповіді на юридичні запитання за допомогою нових, унікальних та особливих способів, надасть змогу поглянути на вирішення тієї чи іншої справи піз іншим кутом зору [1].

Підсумовуючи, слід зазначити, що професійна деформація правосвідомості адвоката – це досить складне та багатоаспектне явище, яке формується стихійно чи свідомо, однак в тому чи іншому випадку однаково спричиняє зміни у професійній діяльності та поведінці захисника.

Для одних адвокатів професійна деформація може мати досить серйозні наслідки, адже внаслідок появи «синдрому вигорання», зменшується рівень професіоналізму, що може стати причиною завершення кар'єри. Для інших адвокатів професійна деформація стає тим чинником, який змушує проаналізувати усі прогалини, труднощі та знайти найбільш ефективні способи їх вирішення. Вона стає стимулом для вдосконалення, підвищення професійних навичок та підкорення нових вершин у даній професії.

Список використаної літератури:

1. Ковтун І. А. Професійні відхилення у діяльності адвокатів [Електронний ресурс] // «АКТУАЛЬНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ» Юридичні науково-практичні Інтернет конференції. – Режим доступу: https://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=78%3A2011-10-03-16-17-11&catid=18%3A2011-08-07-12-13-12&Itemid=14&lang=ru
2. Коновалова В.Е. Основы юридической психологии: Учебник. /В.Е. Коновалова, В.Ю. Шепитько. Х.: Одиссей, 2005. 352 с.
3. Лозовий В. О. Петришин О. В. Професійна етика юриста. Х.: Право, 2004. С. 41-42.
4. Синеский О.В. Індивідуальні умови професійної деформації особистості адвоката. Форум права. 2008. № 2. С. 425-431 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi_bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2008_2_60.pdf

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент ***Храпенко Олена Олегівна***

Немеш В.І.

студент 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ АДВОКАТОМ ІНОЗЕМНОЇ КРАЇНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ПРАВА НА ТАКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

В 2012 році Верховною Радою України було прийнято новий закон стосовно адвокатури та адвокатської діяльності. Зміни за новим законом стосувалися запровадження системи органів адвокатського самоврядування,